

Termes de Referència (TdR) per a l'Avaluació Final de la Campanya "El dret humà a l'aigua i al Sanejament"

1. Justificació

El propòsit fonamental de l'avaluació és determinar en quina mesura s'han complert els objectius establerts en la formulació de la Campanya.

Per altra banda, ESF reconeix la important oportunitat que donarà aquesta avaluació per aprendre i millorar el treball realitzat fins a l'actualitat des d'una actitud crítica que permeti aprofundir en el coneixement que es té de la intervenció, i d'aquesta manera aportar lliçons apreses i recomanacions per millorar les futures fases de la campanya i inclús el treball de sensibilització i incidència política de l'organització.

Per altra banda, en el Conveni signat entre ESF i ACCD (apartat 4.2) s'estableix la realització d'una avaluació tècnica de final de programa, realitzada per una entitat independent a l'estructura de l'entitat beneficiària, amb càrrec a les despeses directes del mateix.

2. Antecedents

El següent programa s'emmarca dins l'ODM7, també, el Decenni Internacional per a l'Acció "L'aigua, font de vida" de les NU, així com també la resolució de l'Assemblea de les NU reconeixent el Dret Humà a l'Aigua i al Sanejament - DHAS el juliol de 2010 i el programa GWOPA amb secretaria de UN Habitat.

L'objectiu és la promoció d'iniciatives a la implementació efectiva del DHAS des de la Cooperació Internacional al Desenvolupament, tals com la incorporació de nous actors i la perspectiva del DHAS dins l'agenda catalana de cooperació; la implicació de la societat civil catalana en el procés d'implementació del DHAS; o la identificació i difusió dels aspectes transversals i fonamentals per desenvolupar el DHAS.

La metodologia que s'utilitza és el treball en xarxa. Aquesta metodologia permet tenir una visió holística de la problemàtica, un coneixement multidisciplinari i gran efecte multiplicador. A més a més, permet connectar la realitat al sud amb la situació a casa nostra i les polítiques internacionals.

3. Objectius, abast i limitacions de l'avaluació

Es sol·licita la realització d'una avaluació final i externa que analitzi el disseny, el procés i els resultats del projecte "El Dret humà a l'aigua i al Sanejament".

3.1. Objectius de l'avaluació:

Els **objectius generals** de l'avaluació són:

- OG1.- Valoració del disseny i formulació de la intervenció, així com la coherència resultats-objectius.
- OG2.- Valoració de la pertinència de la intervenció i l'adequació de com s'ha dut a terme l'execució.
- OG3.- Valoració del grau de progrés aconseguit d'acord amb els resultats i objectius previstos.
- OG4.- Valoració de les activitats realitzades (anàlisi horitzontal i vertical)
- OG5.- Si el grau de progrés de la intervenció ho permet, establir un judici en termes d'impacte.
- OG6.- Valoració de l'estructura d'organització i metodologia de treball
- OG7.- Formulació de conclusions, recomanacions útils i lliçons apreses per a tots els actors implicats.

3.2. Abast de l'avaluació

L'àmbit temporal de l'avaluació cobreix el període comprès entre els anys 2011 i 2015, coincidint amb els 51 mesos de vigència del programa, i en concret de l'1 de gener de 2011 al 31 de Març de 2015.

La cobertura geogràfica de l'avaluació comprèn el territori de Catalunya, sens perjudici d'aquelles accions i/o impactes realitzats a nivell estatal, europeu i internacional.

A nivell sectorial, i atenent als codis de la CAD, l'objecte de l'avaluació inclou: 140 Abastiment d'aigua i sanejament i 150 Govern i Societat Civil. Igualment s'analitzaran de manera transversal la manera en què la campanya s'integra i contribueix a reforçar les prioritats horitzontals de la Cooperació Catalana segons el seu Pla Director 2015-2018.

3.3. Limitacions de l'avaluació

En principi no es detecten limitacions rellevants per a la realització de l'avaluació. Si bé no és una limitació, en tant es pretén que aquesta avaluació sigui una avaluació participativa, incloent especialment i de manera activa el grup de voluntaris/es de la Campanya, això podria comportar retards en el calendari previst de l'avaluació degut a les limitacions de temps d'alguns dels seus actors.

4. Metodologia

4.1. Enfocament global

És imprescindible que el procés complet de l'avaluació sigui realitzat de manera participativa, donades la naturalesa institucional d'ESF i les pròpies característiques de la tasca que realitza. De la mateixa manera, una avaluació participativa resulta més útil a l'hora d'implementar les recomanacions generades perquè respon a les necessitats dels actors implicats en la intervenció.

La metodologia de l'avaluació tindrà també especialment en compte l'afany de la Campanya per incloure el màxim d'actors possibles (multi-stakeholders), així com el treball en xarxa realitzat durant la Campanya.

4.2. Criteris, qüestions clau i indicadors d'avaluació

S'han determinat els següents criteris provisionals d'avaluació: pertinença, eficiència, eficàcia, impacte, viabilitat, participació i visibilitat. Aquests hauran de ser validats, precisats i completats pel propi avaluador/a amb el consens d'ESF.

En concret, algunes preguntes a les que l'avaluació intentarà donar resposta són:

PERTINENÇA

- Es correspon la campanya amb les prioritats i necessitats dels/es destinataris/es finals?
- Han canviat les prioritats de desenvolupament de l'àrea d'influència (Catalunya, Espanya, etc.)?
- Resulta vàlid el model d'intervenció acordat per ESF i l'ACCD en la formulació de la campanya?
- Els problemes identificats es corresponen amb la realitat i les prioritats locals, així com amb els objectius proposats i els terminis establerts en la campanya?
- Existeix coherència i complementarietat amb altres intervencions implementades a Catalunya, Espanya o a altres països?
- Ha estat coherent la campanya a l'hora d'identificar àrees d'intervenció d'alta vulnerabilitat?

EFICÀCIA

- S'han aconseguit els resultats previstos en el moment de finalitzar la Campanya?
- S'han aconseguit altres efectes no previstos?
- S'ha aconseguit el nivell d'execució d'activitats previstos en la formulació? S'ha anat més enllà de l'execució de les activitats previstes?
- Són les tàctiques d'incidència política utilitzades les adequades per aconseguir els resultats esperats?
- Són adequats els processos de seguiment intern de la intervenció per part d'ESF?

EFICIÈNCIA

- S'han respectat els pressupostos establerts inicialment en el document de formulació?

- S'han respectat els calendaris i temps previstos? Quines han estat les causes principals que han provocat retards?
- Quines han estat les implicacions dels recursos humans (voluntaris/es i alliberats/des) assignats respecte a l'eficiència de la Campanya?
- Fins al moment, ha estat eficient la transformació de recursos en resultats?
- En quin mesura la col·laboració institucional i els mecanismes de gestió articulats han contribuït a aconseguir els resultats de la campanya?

IMPACTE

- Ha contribuït la campanya a aconseguir l'objectiu global proposat?
- S'ha aconseguit un canvi en l'increment de consciència, contribució al debat, canvi d'opinió pública? S'estan duent a terme altres accions per part de la societat civil organitzada com a conseqüència de la campanya?
- S'ha aconseguit un canvi en l'increment de consciència, contribució al debat, canvi d'opinió pública? S'estan duent a terme altres accions per part de la societat civil organitzada com a conseqüència de la campanya?
- S'ha aconseguit un impacte positiu sobre els/es destinataris/es previstos/es?
- S'han produït impactes negatius i positius no previstos sobre els/les destinataris/es?
- L'estratègia utilitzada durant la campanya ha estat la més adequada? La campanya ha estat flexible i capaç d'adaptar-se a canvis donats en el context?

VIABILITAT

- S'ha influït positivament sobre la capacitat institucional dels/les destinataris/es i/o actors participants?
- S'ha beneficiat als col·lectius més vulnerables? ¿S'ha realitzat "people-centered advocacy"?
- Durant la campanya s'ha aconseguit involucrar i que col·laborin les organitzacions i institucions més adequades donada la temàtica i les capacitats?
- S'ha actuat sobre la desigualtat de gènere?
- S'ha utilitzat un enfocament de drets al desenvolupament?
- S'ha promogut la protecció del medi ambient?
- Resulten adequats els sistemes de gestió engegats per ESF per a l'execució de la intervenció i la consecució dels resultats i objectius programats?
- L'estructura organitzativa que envolta a la intervenció permet preveure possibilitats elevades de sostenibilitat de les accions dutes a terme?
- S'han previst mecanismes de transferència de coneixements i experiències adequats?
- La intervenció inclou mesures específiques per enfortir les capacitats de les institucions públiques? S'està aconseguint?

PARTICIPACIÓ

- La definició dels problemes i de les estratègies d'intervenció s'ha realitzat de manera participativa amb els col·lectius destinataris/es i/o participants?
- Quins actors han participat en cada fase de la intervenció?, En quina mesura els actors han participat i els seus punts de vista s'han tingut en compte en la presa de decisions?
- Han estat eficaços els canals de participació establerts per la Campanya?
- Quin grau d'implicació han mostrat les organitzacions i/o empreses en quant a recerca d'estratègies conjuntes i/o coordinació d'accions?
- La intervenció inclou mesures específiques orientades a l'apoderament dels diferents col·lectius i organitzacions locals? S'ha aconseguit aquest poderament?
- S'ha promogut la participació i interlocució amb la societat civil del Sud durant la campanya?
- La participació i apropiació per part dels/les destinataris/es és adequada?

4.3. Metodologia i eines per a l'avaluació

4.3.1. Fases de l'avaluació

La metodologia comprèn tres fases i les seves corresponents activitats. No seran necessaris viatges a terreny per a la realització de l'avaluació. Aquestes fases són:

1. Definició i socialització de la proposta metodològica (fase de gabinet, 1 setmana)

Elaboració de les eines per a la recollida i anàlisi de les dades, identificació i entrevista als informants clau i preparació del treball de camp. En aquesta fase l'avaluador/a coneixerà i analitzarà la documentació referida. També es duran a terme reunions entre l'avaluador/a i l'equip d'ESF responsable de l'avaluació per a l'intercanvi d'informació i la definició de la metodologia a ser aplicada.

2. Recol·lecció de dades, processament de la informació i resultats preliminars (treball de camp, 3 setmanes)

En aquest període s'hauran de dur a terme les activitats de recollida d'informació a totes les zones d'intervenció segons el disseny metodològic. L'avaluador/a haurà d'informar a ESF de les accions que es realitzin, així com dels principals resultats i dificultats, amb el fi de poder modificar o afegir les accions necessàries per complir els objectius perseguits. On s'inclou la devolució dels resultats preliminars, i un informe de treball de camp.

3. Elaboració d'informe final, retroalimentació (4 setmanes)

Elaboració d'un esborrany de l'informe final, retroalimentació per part d'ESF. I presentació dels resultats finals amb les aportacions d'ESF, així com les conclusions i recomanacions pertinents.

4.3.2. Mètodes i eines per a l'avaluació

Per al compliment de la seva tasca, l'equip avaluador farà servir la informació disponible a la seu d'ESF. Així mateix, recollirà informació mitjançant entrevistes i grups de discussió amb l'equip del projecte, població beneficiària, ACCD, i altres actors participants en la Campanya.

En principi s'opta per un anàlisi qualitatiu de la realitat. No obstant això, es deixa a l'elecció de la persona avaluadora incloure en la seva proposta metodològica algun tipus de mètode d'anàlisi quantitativa complementària als qualitatius.

Des d'ESF es proposa de manera inicial les següents eines de recollida d'informació que podran ser adaptades o modificades en funció de la proposta concreta de l'avaluador/a:

- Revisió i anàlisi de la documentació relacionada amb el programa: formularis, annexos, informes de seguiment, fonts de verificació, registres propis...
- Entrevistes amb informants claus
- Grups de discussió amb informants claus
- Observació
- Altres tècniques d'investigació social

L'avaluació es durà a terme de forma participativa garantint que el màxim nombre de parts involucrades tinguin accés al procés avaluatiu i que les seves aportacions quedin adequadament recollides en l'informe final. En tot cas, quedarà assegurat el seu anonimat i la seva confidencialitat en tot el procés de recollida de dades.

Per altra banda, la consideració de la perspectiva de gènere en la realització de l'estudi d'avaluació també és un requisit. Això significa tenir sempre un ull crític quant a la sensibilitat de gènere de la pròpia intervenció: del disseny, de les estratègies, metodologies, criteris de selecció de beneficiaris/es, etc. També comporta realitzar el treball de recollida d'informació amb sensibilitat de gènere, a nivell quantitatiu i qualitatiu: s'haurà d'assegurar una representació equitativa d'homes i dones en les persones

consultades, i també recollir la informació posant en dubte els rols, relacions de poder i judicis de valor (implícits i explícits) de gènere.

4.4. Organització de l'avaluació

4.4.1. Funcions i audiència per l'avaluació

Un llistat provisional d'informants clau de l'avaluació inclouria els següents:

Responsable de la Campanya ESF durant el període de vigència del programa (2011-2015)
Membres del grup d'aigua d'ESF
Responsable de l'ACCD
Membres d'ISF d'Espanya: Jaime Morell-ISF Sevilla
Transnational Institute-Satoko Kishimoto
FFOSE-Adriana Marquiso
Universidad de Zaragoza-Pedro Arrojo
Operador-Luís Babiano
CONGIAC - Joan Gaya
Ecologistes en Acció - Quim Pérez
PSI - David Boys
FCCD - Victòria Planas
Voluntaris/es d'ESF
Etc.

En tot cas, durant la fase de gabinet s'identificaran amb més detall els principals informants claus de l'avaluació.

Les funcions d'ESF en l'avaluació són:

- Impulsar i liderar el disseny de l'avaluació
- Elaborar els Termes de Referència de l'Avaluació
- Coordinar i supervisar la qualitat del procés
- Realitzar la licitació i contractació de l'equip avaluador
- Facilitar la participació d'actors
- Aprovar documents
- Facilitar la informació requerida per l'avaluador/a
- Vetllar perquè el procés avaluatiu es realitzi segons allò establert
- Difusió dels resultats
- Altres que s'acordin

Les principals audiències de l'avaluació són ESF i l'ACCD

4.4.2. Perfil de l'equip avaluador

El perfil requerit per a l'avaluador/a serà:

Requisits imprescindibles:

- Experiència demostrable en la realització d'avaluacions participatives de campanyes de sensibilització i incidència política
- Formació acadèmica en seguiment i avaluació de programes
- Coneixements del context internacional i nacional del sector d'aigua i sanejament
- Coneixements de les polítiques nacionals i internacionals de cooperació al desenvolupament
- Experiència demostrable en la realització d'avaluacions de programes finançats per l'ACCD, coneixent la seva normativa.

Es valorarà:

- Coneixements i experiència en gènere i desenvolupament i enfocament de drets humans.
- Experiència en gestió de campanyes de sensibilització i incidència política

Per tal de mantenir el principi d'independència en l'avaluació, l'avaluador/a no podrà estar o haver estat vinculat amb la seva gestió del Programa o amb qualsevol element que el composi.

4.4.3. Principis d'avaluació

El treball d'avaluació haurà de regir-se per les següents clàusules deontològiques, sent imprescindible la seva observança per la persona avaluadora:

- *Anonimat i confidencialitat:* els avaluadors/es hauran de respectar el dret de les persones i mantenir l'anonimat dels actors que participin en l'avaluació i la confidencialitat de les seves opinions.
- *Responsabilitat:* l'equip avaluador haurà d'actuar amb plena responsabilitat i assumir les conseqüències que se'n derivin dels resultats de l'avaluació.
- *Integritat:* l'equip avaluador haurà de ser meticulós durant tot el procés d'avaluació i revelar tota la informació derivada de l'estudi d'avaluació.
- *Respecte:* els avaluadors/es hauran de comprendre i respectar el context local i la realitat sociocultural i institucional de la zona d'estudi.
- *Imparcialitat:* els avaluadors/es hauran de ser objectius i rigorosos durant el desenvolupament de l'avaluació, evitar prejudicis i comprovar la certesa dels supòsits preestablerts.
- *Independència:* els avaluadors/es hauran de garantir la seva independència respecte a la intervenció avaluada, no estant vinculats amb la seva gestió o amb qualsevol element que la composi.
- *Incidències:* En el cas que apareguin problemes durant la realització del treball de camp o en qualsevol altra fase de l'avaluació, aquests hauran de ser comunicats immediatament a ESF. De no ser així, l'existència de tals problemes no podrà ser utilitzada per justificar la no obtenció dels resultats establerts per ESF en els Termes de Referència.
- *Convalidació de la informació:* Correspon a l'equip avaluador garantir la veracitat de la informació recopilada per a l'elaboració dels informes, i en última instància serà responsable de la informació presentada en l'Informe d'Avaluació.

5. Productes esperats

Els productes esperats d'aquesta avaluació són:

1.- Informe amb Proposta Metodològica: haurà d'incloure els aspectes metodològics claus de l'avaluació així com la definició de les eines necessàries per a la recollida i anàlisi de les dades. La proposta metodològica contindrà una versió final de les preguntes plantejades, així com dels criteris escollits.

2.- Informe de Treball de Camp: haurà d'incloure les principals activitats realitzades durant la fase de recollida d'informació.

3.- Informe d'Avaluació Preliminar: document preliminar de l'avaluació que serà objecte de revisió i comentaris per part d'ESF.

4.- Informe d'Avaluació final: document definitiu que ha de respondre a totes les qüestions plantejades per l'avaluació. Aquest informe contindrà: resultats, conclusions, lliçons apreses i recomanacions. L'informe no superarà les 50 pàgines. Aquest anirà acompanyat d'un resum executiu de màxim 5 pàgines.

En la portada de tots els productes caldrà que l'avaluador inclogui la frase "*L'opinió expressada per part de l'equip d'avaluació no correspon necessàriament a la de l'ACCD*".

6. Calendari d'avaluació

La data d'inici de l'avaluació serà mitjans de març, finalitzant la mateixa a finals de maig.

ACTIVITAT	MARÇ			ABRIL			MAIG	
Entrega d'Informe amb proposta metodològica		x						
Revisió de la documentació disponible a la seu d'ESF			x					
Entrevistes amb els responsables del Programa			x	x	x			
Grups de discussió i entrevistes amb els diferents actors			x	x	x			
Entrega d'Informe de Treball de Camp					x			
Reunió de devolució de resultats preliminars amb ESF					x			
Realització i entrega d'esborrany d'Informe final						x	x	
Aportacions d'ESF							x	x
Realització i entrega d'informe final amb aportacions incorporades							x	x

La definició del cronograma exacte serà tasca de l'equip avaluador conjuntament amb ESF durant la fase de gabinet.

7. Suport logístic i pressupost

ESF donarà suport logístic durant el procés avaluatiu, facilitant la realització del treball de camp a l'equip avaluador.

El pressupost de l'avaluació es de 3.000 euros. En conseqüència les propostes presentades no hauran de superar aquesta quantitat, incloent l'IVA.

Quedaran a càrrec de la persona avaluadora totes les despeses derivades de l'avaluació.

La forma de pagament que s'estableix en la present proposta és:

- El 40% del total un cop signat el contracte
- El 60% restant un cop entregat i aprovat l'informe final.

En tot cas, el cronograma de pagaments s'acordarà entre ESF i l'avaluador/a en la signatura del contracte.

Presentació de la proposta tècnica, acompanyada de carta de presentació i CV a l'adreça: sensibilitzacio@esf-cat.org.

Data límit de presentació: 13 de Març de 2016

